

Viðmerkingar:

Uklogt at kappe båndet

Eftir áheitan frá høvundanum Johan Garde prenta vit grein hans-ara, sum stóð í danska blaðnum »Information« 15. juni í ár

For mig er udgangspunktet klart: Færøerne – natur og folk – er så egenartede, at det i vores udlignende tider vil være et stort tab, hvis vi giver mere slip på Færøerne end nødvendigt for at opnå en rimelig harmoni. Færøerne bringer os alt for meget. Der var under banksagen for megen arrogance id en danske »behandling af øerne«.

Høgni Hoydal, landsstyre- mand for selvstyre og nord- isk samarbejde, er talsmand for lagtingsflertallet. Hans synspunkter er fremført i en kronik i *Information* den 29. nov. 1999: *Vi ønsker en færøsk mikrostat*. De ledende ord var: »Et nyt fællesskab mellem to suveræne parter med fælles monark, fælles valuta og samarbejdsaftaler på andre vig-tige områder. Det danske bloktilskud på Færøerne skal derfor falde bort gennem en overgangs- ordning, og de færøske folk- etingsmandater vil naturlig- vis blive afskaffet«.

Hoyd så en parallel i Is- lands frigørelsesproces efter Første Verdenskrig. Henvisningen til Island, landet med det ældste nord- iske sprog, bringer det histor- iske frem – sprogets betyd- ning de nordiske lande imel- lem kan ikke overvurderes. Hvor var Finland uden svenskt?

Siden Første Verdenskrig har de nordiske landes em- bedsmænd haft en forening, Nordisk Administrativt For- bund, som holder kongres hvert 3. år. De nordiske lande er i denne forbindelse fem. I 1958 blev kongressen holdt i Island. Reykjavík var endnu

så lille, at der ikke var hotel- plads til deltagerne – for- bundets norske afdeling havde lejet et skib i Bergen. De fleste deltagere fra Sver- ige, Finland, Noreg og Dan- mark boede på skibet under opholdet.

I en sådan forening går alt på omgang. Det var denne gang Norges tur til at præsi- dere ved åbningen, der fandt sted på Islands Universitet. Den norske formand, der havde været i England med kongen under Anden Verd- enskrig, holdt en højstemt tale, hvor han mindede om, at Norge, Island og Finland i deres fortid hade særlige for- udsætninger for at forstå hin- anden – som tidligere *und- erdogs* forstås. Om Island i 1944 sagde han, at det var en underlig stemning, som »i London tok oss Nordmen i eksil« ved meddelselsen om den historiske handling (d.v.s. overskæringen af det sidste formelle bånd til Dan- mark og monarkiet).

Det er en af de få gange, jeg har følt mig som repræ- sentant for et tidligere her- refolk, et dobbeltmonarki, med en historie forud for Is- lands selvstændighed og for- ud for 1864. Jeg følte en an- else af det samme under et hverv i Flensborg i 1946. – Den norske formand forstod jeg så godt – han har været i en følsom alder, da Norge og Sverige skiltes i 1905, en 16- 17 år.

Den svenske formand tog en grusom hævn, da han holdt festtalen på Hotel Borg et par dage senere. Han for- talte en »lustig historie«. En mand er på togrejse, hvor han snakker med en *gumma*, som skal giftes, efter en annonce. Hun fortæller, at hun *har* skrevet til den udvalgte, at hun er tandløs. Så siger vor rejsende, at hun har da end i undermunden – hvor- på hun svarer: »Det skal være en overraskelse«.

Bifaldet var behersket, men vi skålede da. I øvrigt forløb kongressen meget festligt – Thingvellir, Gull- fos, gjaldende ravne og sam- vær.

Redaktøren af encyklopæ- dien, Jørn Lund, mindede i et foredrag for nylig om, at Norge havde dansk som skriftsprog op til forrige år- hundredskiftet, og at den norske grundlov derfor er skrevet på dansk. For at be- vare et enhedspræg i Grund- loven, affattes tillæg stadig- væk på dansk.

Jeg tror, at jeg fik mere ud af kongressen i Reykjavík, en hvis jeg havde været tysk el- ler engelsk. Det kræver takt at være i familie, at have sprog fæll- es. Tænk på de problemer, som vi har med indbyggerne i det jyske hovedland, og som de har med os herovre på djævløgen.

Danskerne har ikke været heldige i deres omgang med Færøerne – jeg tænker ikke så meget på monopoltiden, det er trods alt længe siden. Men forløbet af banksagen var pinlig for danskerne. Godt nok lagde Færøerne for med *deres* uheldige disposi- tioner, men Danmark dem- onstrerede i al fald, at vores del af riget ikke besad en passende overlegenhed og kvalitet til at vikle forholdene op på anstændig vis. Dan- mark kunne også godt have lært en vis ydmyghed af egne finansskandaler. Dog skal det huskes, at den såkaldte Grøn- borgrapport satte mange ting på plads. Den var så god, at det derefter kostede en vis brutalitet at få demonstreret sprængstoffet. Venstrefløjén hjalp godt til ved ensidigt at skyde på Den Danske Bank.

Hvis der havde været en særlig minister for Færøerne og Grønland, var han nok trådt tilbage. Det giver pres- tige, at statsministeren er minister for riget, men det er et problem, at han ikke kan fyres som andre eller diskret

træde ud af spinatbedet.

Som tingene efterhåndе har udviklet sig, står vi med spørgsmålet:

• Hvis færingerne vil have suverænitet, hvor mange penge skal de så alligevel have?

Debatten under og efter Hoydals besøg har hoved- sagelig været forenklet til, hvad suverænitet mon betyd- er i rede penge (afskaffelse af bloktilskuddet). Debatten har været altfor plump og snæver. For hvad er det eg- entlige indhold i Færøernes tale om folkeretlige forbind- elser? – Det fremgår hverken af Hoydals kronik eller den omfattende behandling i rad- ion i dagene omkring den færøske delegations besøg.

Også radioens *PI*, har dyr- ket research på Færøerne, men forsomt at stille de cen- trale økonomiske spørgsmål: • Hvad ligger på ønsket om fortsat fælles valuta?

• Hvem skal have ansvaret for pengemængden og peng- epolitikken? • Hvorledes skal Færøernes kreditværdighed sikres, uden at det bliver for dyrt?

Baggrunden for den sidste krise var nemlig Færøernes umådeholdne låntagning i udlandet, som kun var mulig, fordi långiverne regnede med, at den danske statskas- se, når det kom til stykket, ville mandsopdække for den færøske gæld – således som det også skete. Hoydal har ikke udtalt sig klart om disse spørgsmål – *har* han en klar mening derom?

Optakten til banksagen ill- ustrerede, at ikke alle fær- inger er engle – ganske som de danske finansskandaler fra samme periode viste, at heller ikke alle danske er det. Hvordan vil færingerne sikre, at svage sjæle på ørne, de allestedsnærværende sel- skabsødmertyper, ikke er til fæls for kapitalstærke uden- landske interesser, f.eks. eng- elske, eller at der oprettes

banker med speciale i skat- teret som man har det f.eks. i Lichtenstein?

Hverken færingerne (’al- mindelige’ færinger) eller danskerne kan naturligvis lade sig spise af med al- mindeligheder om, at fær- ingerne jo blot ønsker at være herrer i eget hus, at betænk- eligheder som de anførte er krænkende insinuationer, og at et godt samarbejde skal etableres.

Hvorfor skal de færøske borgere give afkald på den sikkerhed, som tilknytningen til Danmark og dansk øko- nomi giver? Danmark kan naturligvis heller ikke give køb på disse områder – tænke sig for en skandale, hvis der opstår økonomisk uføre, som kunne være ud- gået, hvis mistillid i disse afgørende måneder havde få- et sin sunde plads.

Hoydal har gjort sig til talsmand for mindre admin- istration på Færøerne. Han har udtalt, at der her er be- sparelser at hente. Dette synspunkt er ængstende – vi lever jo ikke i et enkelt sam- fund af den type, hvor – som man sagde i det gamle danske kommunestyre – ark- ivet var sognerådsformand- ens lænestol. Den tænke- måde, der ligger bag Farum- modellen – hvilken ulykke, hvis den blev udbredt til Fær- øerne!

Der har været talt meget om det risikable i, at alle på Færøerne kender hinanden – man bruger de sårende ud- tryk ’fætter og kusine-sam- fund’. Men der er vel noget om snakken – det er så men- neskeligt i et lille samfund, at det ville være mirakuløst andet. Her er værnet ikke *mindre* administration, men *mere og stærkere adminis- tration* – departementschefer, der kan sige *nej* til en ’klan- leder’. Vi kender også pro- blemet hernede, tænk f.eks. på Ørestaden.

Hvis følgen af de folke- retlige relationer er den, at Færøerne skal kunne ud- træde af de foreslåede fæl- lesbestemmelser – ja, så kan man altså komme til at stå midt i en skandale, som kun- ne være afværget. Hvad skal dronningens opgaver for resten være? I Danmark er dronningen godt nok mest topfigur, men jo led i et for- finet magtsystem, der trods alt gør mere end at tælle til 90. Hvad tænker man sig blandt færingerne?

Det lyder så jævnt og rim- eligt, at Færøerne og Grøn- land ikke skal sidde i Folke- tinget – men heller ikke dette er så enkelt. Det styrker u- tvivlsom den gensidige for- ståelse, at også Folketinget, hele rigets talerstol, er et for- um, hvor sød musik kan op- stå.

I sin kronik i Information den 6. maj mindede ekspert i arktiske økonomier og lek- tor ved Handelshøjskolen, Lise Lyck, om – som noget meget væsentligt – at stats- ministeren har udtalt, at det er muligt at udvikle et nyt selvstyres uigenkaldelige stilling – altså skabe et nyt selvstyre, som ikke vil kunne tilbagekaldes og som kan meddeles til FN’s medlems- lande. – Dette betyder at an- erkende en særstilling for be- folkningen på Færøerne.

Man må håbe, at tidligere misforståelser ikke skaber for megen ravage i porce- lænsbutikken, og at det vil være muligt at fremlægge de reelle problemer uden for megen indpakning. Takt og venlighed er nødvendigt, men også en forklarende å- benhed og præsentation af ømme tæer. Medierne har et særligt ansvar for, at debat- terne ikke bare reduceres til gode historier. Det tager tid, før ømhed fortager sig, det lærte jeg i Reykjavík i 1958.

Johan Garde, cand.jur. og fhv. ankechef

ÍA tapti tϥandi stig

ÍA, viϥ Una Arge á li>num, tapti mánakvøldiϥ heimadystin ímóti Fylkir; sum nú er fremst í bestu íslensku deildini

STEFAN Í SKORINI

ÍA av Akranesi tapti tϥandi heimadystin ímóti Fylkir 1-0 og misti harviϥ nøkur sera tϥandi stig í dystinum um meistaraheitiϥ.

Fylkir hev-i tak á dysti- num, og sigurin var fult uppiborin. ÍA hev-i sitt fyrsta skot á mál miϥskei-is

í seinna hálvleiki. Uni Arge var viϥ hjá ÍA, men lítiϥ kom burtúrur í álopinum hjá ÍA. Uni Arge er júst farin at spæla aftur eftir ein skaϥa í økslini, sum hann fekk, á ϥ- enn kappingin byrja-i.

Viϥ hesum tapinum dettur ÍA afturum Grindavík, sum nú er tvey stig frammanfyri. Grindavík vann á heima- vølli 1-0 á gamla felagnum hjá Allan Mørkøre ÍBV. Fylkir er fremst, eitt stig frammanfyri KR.

KR vann 3-0 á botnli>- num Stjørnuni, og taϥ er gott fyri føroyingarnar í Leiftri, sum í løtuni eru aft- ast og liggja til at flyta niϥur. Leiftur hevur tó bert leikt seks dystir, av tí at li>iϥ hev- ur veriϥ upptikiϥ viϥ Inter Toto, meϥan hini botnli>-ini

Kyndlaliϥ klára seg væl í Danmark

í Danmark

5 liϥ frá hondbólt- felagnum Kyndli eru í heusm døgum viϥ í eini stórari kapping ni>ri í Danmark

STEFAN Í SKORINI

Øll 5 li>ini hjá Kyndli hava sta>i seg væl í kappingini Dronninglund Cup. Mána- kvøldi vóru seinastu inn- lei>andi dystirnir leiktir, og tá høvdu trϥ li> spælt seg í A-endaspæliϥ og tvey í B- endaspæliϥ. Gentur 12, gentur 14a og dreingir 16 eru komin í A-endaspæliϥ, meϥan dreingir 14 og gentur 14b hava leikt seg í B-enda- spæliϥ.

Gentur 12 hava serliga skaraϥ framúr, og hava tær vunniϥ allar dystirnar uttan ein, sum endas-i viϥ javn-

hava leikt tveir ella tríggiar dystir fleiri. Leiftur skal í dag leika ímóti Fram á úti- vølli, og Fram er eisini eitt av botnli>-unum. Hesin dyst- urin kann sostatt gerast sera avgerandi fyri Jens Martin Knudsen og hinar í Leiftri. Higartil hevur ikki ging- væl hjá Leiftri, sum enn ongan dyst hevur vunniϥ og hevur bert skotiϥ trϥ mál í seks dystum.

Keflavík, har Páll Gu- laugsson er venjari, liggur í løtuni miϥskei>-is í deildini, men kann enn gera seg gald- andi í oddanum, um li>iϥ vinnur næstu dystirnar

Í næsta umfari mótast før- oyingafeløgini í bestu ís- lensku deildini. Leiftur tekur ímóti ÍA á Ólafsfir>i 16. juli. Her fær Uni Arge

Fylkir	9	5	4	0	16-6	19
KR	105	3	2		15-9	18
Grindavík	9	4	4	1	11-5	16
ÍA	9	4	2	3	7-6	14
Keflavík	8	3	3	2	8-12	12
ÍBV	9	2	5	2	11-7	11
Fram	9	2	3	4	8-12	9
Brei>ab.	9	3	0	6	11-16	9
Stjarnan	8	1	1	6	3-11	4
Leiftur	6	0	0	3	3-9	3

Uni Arge og ÍA mistu tϥandi stig, tá iϥ teir taptu fyri Fylkir

Ungdómslands- li>ini klár

FSF hevur sent skriv til teir leik- ararnar, sum skulu vera viϥ á ungdomslandsl>i>u num.

Magnus Skoraliϥ, LÍF. Andy Olsen, Bjarki Daniel- sen, NSÍ. Símun Samuel- sen, VB.

Lei>urarar á fer>ini ver>a Jens Erik Magnussen, Jógv- an Martin Olsen, Mathias Davidsen og Pætur Clementsen.

U-14 landsli>i> skal lut- taka í eini kapping í Skot- landi, sum eitur Aberdeen International Football Festi- val. Fer>alagiϥ fer avsta> 17. juli og kemur heimaftur 24. juli. Leikarnir fara vit flogfari úr Vágunum bein- lei>-is til Aberdeen.

Venjarin hjá U-14 lands- li>num, Bill Jacobsen, hev- ur úttikiϥ hesar leikarnar til landsli>i>ϥ:

Fró>i Jensen, Jóan Petur Poulsen, Petur Heinesen, B68. Poul N. Poulsen, VB. Jústinus H. Hansen, NSÍ. Bogi Hermansen, Jónas Tór Næs, B36. Svernn Dam Jacobsen, Páll M. Joensen, Emil N. Leifsson, Árnbjørn Hansen, Sylvi Hansen, Gunnar Nielsen, HB. Mikkjal T. Hentze, B71. Terji Nón, Fritleif í Lam- banum, ÍF. Sølvi Vatnham- ar, LÍF. Símun Louis Jacob- sen, Gl.

Lei>arar á fer>ini ver>a Óli Holm, Bill Jacobsen og Pætur Clementsen.